

«Соборний

Міністерство культури
України

МАЙДАН

6 (90) листопад-грудень 2018 р.

Національний заповідник «Глухів»

**Світлана
ЖУКОВА**

Заступник генерального
директора Національного
заповідника «Глухів»

Історія, що живе у Київській брамі

Добігає кінця 2018 рік. Для Національного заповідника «Глухів» він був знаковим, адже всі його наукові, культурно-просвітницькі і виставкові заходи проходили в рамках відзначення двох ювілейних дат – 20-річчя роботи закладу і 10-річчя створення музею археології.

Підсумком цього річного експозиційного сезону стало відкриття 6 грудня, в День Збройних Сил України, виставки «З історії стрілецької зброї». Її експозиція розгорнулася у пам'ятці історії та архітектури національного значення «Київська брама Глухівських міських укріплень», яка є символом героїчного минулого нашого міста, адже саме з боку Київських воріт взимку 1663–1664 рр. відбувся основний штурм Глухівської фортеці на чолі з польським королем Яном Казимиром. Глухів вистояв...

Останні реставраційні роботи пам'ятки проводились у 2007 р. Відтоді Заповідником виношувалась ідея її музеєфікації. Першим етапом реалізації цієї ідеї стало відкриття 30 серпня 2013 р., у день 70-річчя визволення Глухова від німецько-фашистських загарбників, експозиції постійно діючої виставки «Миттєвості Великої війни» у правій бічній кордегардії. За підтримки Міністерства культури України, яке цього року профінансувало ремонтні роботи лівої бічної кордегардії і виготовлення експозиційного обладнання (175 тис. грн.), завершена повна музеєфікація

Фрагмент експозиції виставки «З історії стрілецької зброї»

Київських фортечних воріт.

Автором ідеї виставки «З історії стрілецької зброї» є колишній співробітник Заповідника, непересічна особистість – Микола Жарніков. Він у 2014 році приїхав до Глухова з Донецька, коли там почалась війна. Цього літа обставини змусили його переїхати з родиною до Харкова, але у нашому місті він залишив часточку своєї душі, подарувавши Заповіднику те, що роками купував, обмінював, реставрував.

За словами колекціонера, все розпочалося з інтересу до теми і збору експонатів. Це захоплення з часом матеріалізувалося у музейні вітрини, подані за хронологічним та географічним принципами. Відвідувачі виставки матимуть чудову нагоду познайомитися з розвитком зброї від доісторичних

часів до початку Другої світової війни. Експозиція побудована так, щоб не тільки поринути у світ матеріальних артефактів, а й відстежити еволюцію людської думки в пошуку нових інженерних винаходів.

Колектив Заповідника щиро дякує всім, хто доклав своїх зусиль для того, щоб місто отримало ще один об'єкт екскурсійного показу, сприяв візуалізації історії у новій виставці: директору ТОВ «Велес» О.А. Кучеру, депутату міської ради С.О. Буйкову, підприємцю С.М. Клісову, художнику-реставратору Олександрю Маслюку, і, звичайно, своїм науковцям, які плідно попрацювали над створенням експозиції.

Замовити екскурсії до цього раю наукової і технічної думки можна за телефонами (05444) 2–35–57, 066 7854333.

**Олександр
МІРОШНИЧЕНКО**

Науковий співробітник
Національного
заповідника «Глухів»

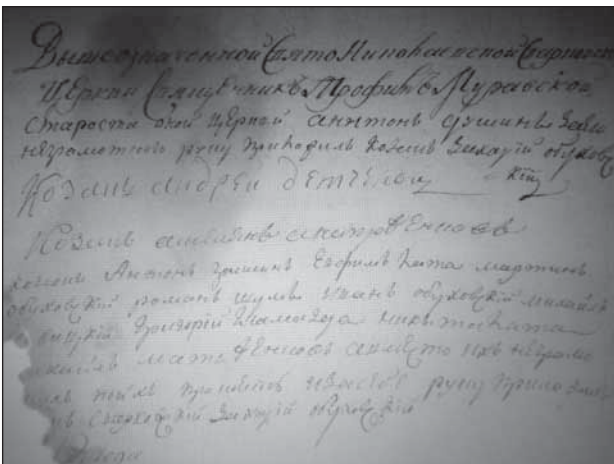
Вивчаючи пам'ятки архітектури, дослідник завжди ставить собі запитання: «А як та чи інша споруда виглядала первісно?». Кожна будівля, створена людиною, зазнає постійних перевтілень та руйнацій, ремонтів та добудов. Дуже часто вона настільки видозмінюється, що важко зрозуміти власне задумку автора.

У 1743–1757 рр. у своєму маєтку – с. Сварковому, що на Глухівщині – на замовлення і коштом генерального підскарб'я Якова Андрійовича Марковича була збудована Миколаївська мурована церква. Вона неодноразово потрапляла у поле зору істориків і науковців, але говорити про її комплексне вивчення поки що не доводиться.

Нещодавно у Державному архіві Чернігівської області у фонді 679 були виявлені дві справи про ремонт Миколаївської церкви у 1812–1813 рр. Невеликі за обсягом, вони подають цінну інформацію про особливості ремонтних робіт та їх виконавців. Документи подаємо мовою оригіналу.

От прихожан села Сваркова

Приходская наша во имя Святителя Христова Николая церковь каменная, при всей твердости и великолепии, имеет ветхость в крыше, так что необходимо потребно оную переменить на новую. Как же мы с помощью владелицы Сварковской Госпожи Марковичевой сделали уже и заготовление материала на таковую

Фрагмент документа про ремонт Миколаївської церкви у 1812–1813 рр. (ДАЧО, ф. 679, оп. 2, спр. 1379)

Сварківська церква під гонтом

Миколаївська церква в с. Сваркове у 1950-х р.

покрышку нашей приходской церкви, то есть называемой гонты. Для того Вашего Высокопреосвященство просим о перемене приходской нашей церкви деревянной крыши.

Высокопросвещенный владыка Милостивый Государь!

На церковь Святителя Николая в селе Сваркове моего владения Глуховского повета обветшала крыша предприемля сделать оную вновь с дубовой гонты. Покорнейше прошу Архипастырского Вашего Высокопреосвященства благословения с глубочайшим высокопочитанием имеем честь пребыть.

Милостивый Государь!
Вашего Высокопреосвященства
Всепокорнейшая Анастасия
Марковичева

1812 марта 28,
Сварков
ДАЧО, ф. 679, оп. 2,
спр. 1379

Его Преосвященству
Великому Господину
Архиепископу Чер-
ниговскому и Не-
жинскому Михаилу и
Кавалеру
прошение

Состоящая во
владении нашем Глу-
ховского повета в
селе Сварков камен-
ная церковь во имя
Святителя Николая

требует снаружи и в некоторых местах внутри щекатуры, по причине той яко на сей церкви по дозволению Вашего Преосвященства новая крыша прошедшего лета приведена в совершенную исправность и при построении крыши снаружи и внутри церковь в некоторых местах кирпич и щекатурка пообваливались: и дабы все то привести в благовидное состояние, надобные материалы приготавливаться собственно из нашего владения и в следующее лето располагаем приступить. Изъявить Вашему Преосвященству наше намерение просим всепокорнейшее о начатии и окончании нашего предполагаемого дела Вашего Архипастырского благословения.

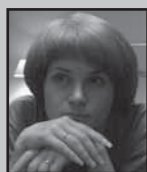
К сему прошению помещик Глуховского повета мещан Андрей Маркович подписал.

К сему прошению коллежский регистратор Александр Маркович подписал

28 февраля 1813 года.

ДАЧО, ф. 679, оп. 2, спр. 1652

З цих документів стає зрозуміло, що кам'яна Миколаївська церква у с. Сварковому на початку XIX ст. мала незвичне для нашого регіону гонтове покриття даху. Подальші дослідження у цьому напрямку мають надати відповідь на питання, коли і при яких обставинах гонт замінили на покрівельну сталь. Наразі можна стверджувати, що це відбулося до 50-х років XX ст.

**Вера
НАЗАРОВА**

Генеалог
г. Москва

Тропинками глуховских кладбищ

Продолжение.

*Начало в № 1(61), 3(63) – 6(66)
2014 г., № 3(69) – № 6(72) 2015 г.,
№ 1(73), № 3(75) – № 5(89) 2018 г.*

АЙЗЕНШТАТ

Семейство Айзенштат появилось в Глухове на рубеже 1870–1880 годов. Откуда они прибыли и чьими отпрысками были никто уже не знает. Вокруг этой фамилии витает сразу несколько легенд о принадлежности к потомкам Шнеура-Залмана бар Боруха из Ляд, известного в народе как Алтер Ребе – основателя хасидского движения Хабад, но ни одна из них пока не нашла документального подтверждения. Первый из глуховских Айзенштатов, купец Янкель-Есель Ицкин Айзенштат, будучи человеком небедным и умеющим вести дела, в 1882 году приобрел на углу Спасской и Квасниковской улиц часть имения, состоявшего в залоге у Глуховского Городского Общественного Банка и принадлежавшего мещанину Ивану Петрову Дудке, с переводом на нового владельца части долга в сумме 2500 рублей. Несмотря на успешность бизнеса Айзенштата, этот долг так и тянулся за ним на протяжении 20 лет. Имение это состояло из деревянного дома в полтора этажа с флигелем, крытого железом, деревянного сарая, каменного амбара и каменной лавки, в которой Айзенштат осуществлял продажу бакалейных товаров: табака, чая, водки, сахара, а также занимался ростовщичеством, ссуживая горожанам под залог серебряных изделий различные суммы.

В начале XX века весь бизнес Айзенштата перешел к его сыну, который не только его сохранил, но и приумножил. Исаак Янкелевич Айзенштат с 1896-го по 1909-й годы состоял в Глухове агентом страхового Общества «Россия», одновременно с этим с 1898 года занимался продажей бакалейных товаров и вина. Уже к 1901 году оборот его фирмы оценивался как «большой». На Сенном базаре, совместно с Залманом Ицковым Лучинским, Айзенштат торговал рыбой, а на выезде из го-

Могила Исаака Янкелевича Айзенштата на Глуховском еврейском кладбище

рода по Рыльской дороге имел склад для хранения и продажи керосина. Очень быстро Исаак Янкелевич Айзенштат стал купцом 2-й гильдии и одним из самых богатых людей в городе. В это время он начал заниматься общественной деятельностью, избирался присяжным заседателем по Глуховскому уезду, был членом Общества вспоможествования бедным ученикам Глуховской гимназии, входил в Совет Общества Взаимного Кредита. Его дети, Нохим, Залман, Лия и Ита, окончили гимназии в Глухове. Нохим продолжил обучение в Дармштадтском Политехникуме, Ита – на медицинском факультете Бернского Университета, Залман и Лия учились в Санкт-Петербурге и к 1917 году они все получили законченное высшее образование. После Февральской революции и роспуска прежней Думы Исаак Янкелевич Айзенштат, в числе целого ряда евреев, баллотировался в члены Глуховской городской Думы нового, постреволюционного созыва. С этого времени власть в Глухове менялась десятком раз, сопровождаемая боями, погромами и кровопролитием. Потом началась оккупация

города, продлившаяся до осени 1918 года, после чего Глухов на некоторое время был снова занят петлюровцами. Как переживал эти события оставшийся в городе «буржуй» Айзенштат и что послужило причиной его смерти – неизвестно.

20 ноября 1918 года Исаак Янкелевич Айзенштат скончался и был погребен на еврейском кладбище города Глухова. На его могиле в дальней части кладбища стоит традиционная мацейва, лишенная каких-либо эпитафий и резных орнаментов. Лаконичная надпись на иврите гласит: «Здесь похоронен Ицхак бар Яков Йосеф Айзенштат умер 16 кислева (5)679 года»; ниже по-русски так же лаконично: «Я.И. Айзенштат».

После смерти мужа вдова Исаака Янкелевича вместе с сыновьями, спасаясь от новой власти, была вынуждена уехать в Харьков, а затем семья разъехалась кто куда. Янкель-Есель Ицкин Айзенштат, пережив сына, вслед за семьей дочери, Фейги-Рохул Янкелевны Айзенштат, переехал в г. Ромны, где и скончался в 1921 году в 81-летнем возрасте в еврейской богадельне.

Продолжение в следующем номере

Експедиція на Зеєлівських висотах

**Юрій
КОВАЛЕНКО**

**Завідувач
науково-дослідного
відділу Національного
заповідника «Глухів»**

Поряд з невеличким містечком Подельціг, земля Бранденбург, що у Німеччині, кілька років поспіль проходять роботи міжнародної експедиції з пошуку останків воїнів, що загинули у Другій світовій війні. Тут навесні 1945-го року розпочалася одна з найкровопролитніших її операцій – битва за Берлін. Судячи з офіційних даних, тільки з радянського боку у ній було задіяно близько мільйона воїнів. Сотні тисяч загиблих з обох боків...

Міжнародні пошукові експедиції в означеному місці проходять вже дев'ятий сезон. Організатором їх є Асоціація з пошуку та поховання загиблих у Східній Європі (Verein zur Bergung Gefallener in Osteuropa (V.B.G.O.)). У цьому році в роботах взяло участь 40 волонтерів із восьми країн – Німеччини, Англії, Голландії, Швейцарії, Польщі, України, Білорусії та Росії. До експедиції, у складі групи із Всеукраїнської громадської організації «Союз «Народна пам'ять», почастило

Пошуковці після робочого дня за душевними розмовами

потрапити і мені.

Коли ми виїхали до Франкфурта на Одері, експедиція вже розпочала свою роботу. У телефонному режимі по дорозі нам повідомляли про перші сенсаційні знахідки. Так ми отримали повідомлення про те, що знайдено бліндаж з останками радянських воїнів, і серед них – офіцер з трьома нагородами, дві з яких були номерними. Оскільки у нас вже є відпрацьована схема архівного пошуку і встановлення імен воїнів за номерами їх нагород, керівник групи Ярослав Жилкін оперативно переслав інформацію на київський офіс.

На місце розкопок ми потрапили

вже надвечір і одразу стали до роботи. Локація, яку нам довелося досліджувати, знаходилася посеред зораного поля біля фермерського господарства Гут Клессін. Місцевий фермер вже кілька років поспіль дозволяє дослідникам з V.B.G.O. проводити розкопки на своїх землях. Як ми зрозуміли пізніше, саме тут був, так би мовити, стартовий майданчик, відкля радянські війська почали наступ на знамениті Зеєлівські висоти. До них від досліджуваної нами позиції було всього пару кілометрів. Працювали на розкопі з колегами з Оксфорду. Коли ми до них приєдналися, вони вже виявили рештки радянського бійця. Поряд

Робочі моменти експедиції

з останками лежав карабін системи Мосіна зразка 1944 року з відкидним багнетом. Таку гвинтівку раніше мені доводилося бачити тільки на малюнках. Навіть не думав, що подібні зразки зброї, які тільки наприкінці Другої світової війни почали випускати, встигли потрапити на фронт...

Наступного дня ми виїхали на місце, де днем раніше знайшли останки офіцера з нагородами. Там вже працювали колеги зі Швейцарії та Німеччини. Перед нами відкрилася картина загибелі трьох радянських бійців, яких прямим попаданням великокаліберного снаряда завалило у бліндажі. На одному з них був широкий шкіряний офіцерський ремінь (португеля), на боці – пістолет ТТ у кобурі, а на залишках гімнастерки у районі грудей – два ордени: Червоної Зірки та Олександра Невського. Останній – доволі рідкісна нагорода, яка вручалася виключно офіцерам за проведення вдалих військових операцій. Третя нагорода – медаль «за оборону Сталінграда» – лежала у кишені офіцера. Тільки-но ми розпочали свою роботу, надійшла інформація від наших колег з Києва. Вони встановили особу загиблого. Ним виявився командир вогневого взводу «сорокап'яток», старший лейтенант Микола Ульянович Овчаров, 1923 року народження, родом з Ростовської області. Він закінчив школу перед самою війною. 15 червня 1941 р. при врученні атестата йому, у числі кращих випускників, була вручена грошова премія від знаменитого земляка, конструктора-зброяра Ф.В. Токарева. З початком війни М. Овчарова направили до артилерійського училища, у 1942 р. він потрапив на фронт, брав участь в обороні Сталінграда, наприкінці 1943 р. був поранений. Після одужання М. Овчаров знову знаходився на фронті, де влітку 1944 р. в одному з боїв на Волині отримав тяжке поранення. За цей бій він був нагороджений орденом Олександра Невського.

Подальші розкопки всіх просто

Микола Овчаров

Василь Медведєв

Сергій Гузов

шокували. У двох інших бійців також виявили нагороди: у одного – дві медалі «За відвагу», у другого – медаль «За відвагу» та орден Червоної Зірки. Отже, шанси на встановлення їх осіб були стовідсотковими! Через короткий час ми вже знали імена двох білорусів, також артилеристів: Василь Дмитрович Медведєв, 1926 року народження, молодший сержант, артилерист-навідник; Сергій Степанович Гузов, 1925 року народження, артилерист-навідник. Всі троє, знайдені у бліндажі, воювали у складі 220-го стрілецького полку 4-ї стрілецької дивізії. За офіційними донесеннями бійці пропали безвісти 13 березня 1945 р. На той момент позиції 220-го стрілецького полку розташовувалися неподалік населеного пункту Клессін. Серед архівних документів ЦАМО СРСР знайшовся план розташування артилерійської батареї 220 сп на 13 березня 1945 р.

Бліндаж, де були виявлені загиблі бійці, знаходився біля ярка поряд з невеликою посадкою. За більш ніж сім десятиліть місцевість тут практично не змінилась. Коли ми розглядали копію аерофотозйомки Люфтваффе 1945 р. з мережею укріплень радянських підрозділів, то і яр, і острівець дерев посеред поля на ньому виглядали точно так, як і зараз. Одна з траншей на фото йшла від передових позицій прямо до посади, де ми виявили засипаний бліндаж. І дійсно, коли його частково розчистили, під однією зі стінок знайшли польовий телефон. Телефонний кабель від нього тягнувся у тому напрямку, де повинна була знаходитись траншея. У наступному сезоні її

продовжать досліджувати, оскільки, зі слів керівника експедиції Альбрехта Лауе, вона тягнеться до ще одного засипаного «радянського бункера».

Між позиціями німецьких та радянських військ – відстань всього у кілька десятків метрів. Після бою загиблих ніхто не збирав і не ховав. Так і залишилися вони лежати там, де їх настигла смерть... Розкопавши виявлені за допомогою старих аерофотознімків та металодетекторів траншеї, пошуковці знайшли останки воїнів (як радянських, так і німецьких), які уперемішку лежали один на одному. Різниця полягала тільки у тому, що німецьких солдатів можна було ідентифікувати – у більшості з них збереглися медальйони, так звані *erkennungs-marke*, за допомогою яких можна легко встановити особу бійця. Ідентифікація радянських солдатів була майже неможливою – у Червоній Армії медальйони з особистими даними були відмінні наказом Наркома оборони СРСР Й. Сталіна від 17 листопада 1942 р. №376: «З введенням наказом НКО СРСР від 7 жовтня 1941 р. № 330 червоноармійської книжки, у якій є всі дані на бійця, потреба дублювання цих даних у медальйоні відпадає».

Коли ми проїздили через невеличкі села і містечка у районі Зелівських висот, вражала велика кількість братських могил – радянських військових меморіалів, ще більше – кількість солдатів, які вже майже вважали себе переможцями, практично дійшовши до Берліна, але так і залишилися лежати непохованими на полях...

Щовечора після роботи ми збиралися біля вогнища поспілкуватися за пляшкою німецького пива, приправленого знаменитими баварськими ковбасками.

По закінченню експедиції останки радянських та німецьких воїнів перепоховали на місцевих військових цвинтарях.

Міський голова Глухова Порфирій Михайлович Мальченко

Чим керуються городяни, коли обирають міського голову? Мабуть особистісними характеристиками: порядністю, вмінням господарювати та вирішувати проблеми громади, досвідом роботи на керівній посаді... На жаль, сучасникам не потрібне розлоге резюме чи бездоганна репутація лідера. Зараз на часі популісти або партійні ставленики.

Ми хочемо розказати вам про одного з очільників м. Глухова, якому за збігом обставин «пощастило» стати міським головою.

11 березня 1903 р. цю посаду на чотири роки обійняв М.Г. Радченко. Цього ж року, 25-го листопада, він відійшов у вічність. Майже два роки містом керував в. о. міського голови Павло Лютый. 14-го грудня 1905 р. Міська дума екстрено збрала сесію, на якій було вирішено призначити нового керівника Глухова. Їм став Порфирій Михайлович Мальченко. Саме про нього і піде мова. Про те, що представляв собою новий мер міста можна дізнатись з його «Формулярного списку» – облікового документа, який містив всю інформацію про фактичну службову діяльність чиновника.

Формулярний список

О службі Глуховського городського голови, колежского советника Порфирія Михайловича Мальченко. Составлен Глуховской городской управой 1905 года декабря 20 дня.

Коллежский советник Порфирій Михайлович Мальченко, глуховский городской голова сорока восьми лет (родился 15 февраля 1858 года), вероисповедания православного, кавалер ордена Св. Анны 3 степени, имеет медали: серебряную в память царствования в Бозѣ Почившего Государя Императора Александра III и бронзовую за труды по Первой всеобщей переписи. Жалование получает 1500 руб. в год. Из потомственных дворян. В Глухове три деревянных дома и в Глуховском

уезде 140 десятин удобной земли у него самого. В Глуховском уезде благоприобретённой 320 десятин земли. По окончании полного курса наук в университете Св. Владимира по медицинскому факультету удостоен факультетом в 8 день марта 1883 года степени лекаря, на каковую степень выдан университетом диплом от 28 апреля 1883 года за № 636.

Согласно ходатайству совета университета Св. Владимира попечителем Киевского учебного округа предложением от 24 ноября 1883 года за с. № 11261 определен сверхштатным ординатором при терапевтической факультетской клинике сроком на один год ноября 24 1883 г.

За истечением годичного срока должности выбыл ноября 24 1884 г. Избран Глуховским уездным земским собранием почетным мировым судьей Глуховского судебного округа октября 2 1887 г. В походах не был. Наказаниям не подвергался. В отпуске был с 4 ноября 1903 года на две недели, явился в срок и с 29 октября 1905 г. на десять дней явился вечером. В отставке с награжденным чином не был. Женат на Надежде Семеновне, имеет дочь Веру, родившуюся 15-го марта 1891 г., которая воспитывается в Глуховской городской женской гимназии. Жена и дочь вероисповедания православного.

В должности этой утвержден Указом Правительствующего Сената от 20 июня 1888 года. Избран Глуховским уездным земским собранием мировым судьей Глуховского округа сентября 29 1888 г. В должности этой утвержден Указом Правительствующего Сената от 24 февраля 1889 года за № 2553. За упразднением в Глуховском уезде по положению 12 июля 1889 года должности участкового мирового судьи из означенной должности выбыл 1 февраля 1890 г. Распоряжением Г. Министра Внутренних Дел утвержден земским начальником 2-го участка Глуховского уезда января 16 1890 г. В отправление этой должности вступил 1 февраля 1890 г. Указом Правительствующе-

го Сената от 17 октября 1894 года за № 129 утвержден в чин титулярного советника по степени лекаря со старшинством 2 октября 1890 г. Высочайшим Указом от 1 ноября 1895 года за № 65 произведен за выслугу лет в коллежские асессоры со старшинством 2 октября 1893 г.

По Именному Высочайшему Указу в 26 день февраля 1896 года получил серебряную медаль на Александровской ленте в память царствования в Бозѣ Почившего Государя Императора Александра III. По Высочайшему Повелению в 30 день января 1897 года получил бронзовую медаль за труды по первой всеобщей переписи. Высочайшим приказом от 13 августа 1899 года за № 60 произведен за выслугу лет в надворные советники со старшинством 2 октября 1897 г. Высочайшим приказом по гражданскому ведомству от 4 марта 1902 года за № 14 произведен за выслугу лет к коллежскому советнику со старшинством октября 1901 г. Высочайшим приказом по гражданскому ведомству, отданным в 6 день декабря 1902 года за № 101, награжден орденом Св. Анны 3 степени. За отличию-усердную службу состоит гласным Глуховской городской думы с 1898 г. и по настоящее время. По постановлению Глуховской городской думы 12 октября 1905 г. состоявшейся избран на 3-х летие попечителем Глуховской женской гимназии. По постановлению Глуховской городской думы 14 декабря 1905 года состоявшейся на основании 125 ст. гор. Положения и предложения г. Черниговского губернатора от 1 декабря 1905 г. за № 3598 об избрании городского головы избран городским головою на время окончания текущего четырехлетия 14 декабря 1905 г.

И. д. Городского головы Павел Лютый

Член управы Н. Конопелько
Секретарь Гришен.

Текст поданий мовою оригіналу.

*Підготував до друку
Олександр Мірошниченко*

**Людмила
АРТЕМОВА**

**Науковий співробітник
Національного
заповідника «Глухів»**

Проблеми, пов'язані з дитячою безпритульністю, гостро постають у багатьох країнах після війн, революційних потрясінь, економічних криз, коли відбувається погіршення матеріального становища значної частини населення.

Першопричиною виникнення безпритульності на Глухівщині у 20-х – 30-х роках ХХ ст, як і в цілому в Україні, став згубний експеримент політики більшовиків по встановленню суспільного ладу, що не відповідав тогочасному рівню економічного та культурного розвитку. Радянські окупанти повернули кріпацтво у формі спільної обробки землі, яке трансформувалося у колгоспи.

Упровадження продрозкладки, повна націоналізація промислового виробництва не могли не погіршити становище селян і ремісників. Основні благодійники – заводчики, купці, поміщики, титулована знать – ще за часів політики «воєнного комунізму» перевели свої капітали в банки нейтральних країн, емігрували за кордон або були фізично знищені радянською владою. Інфляція, дорожнеча призвели до загального зубожіння населення, чезр що показник дитячої безпритульності невпинно поповз угору. Вже наприкінці 1928 р. на Глухівщині такий статус отримали 1392 дитини. Про це дізнаємося з доповіді оружного інспектора відділу народної освіти Глухівського округу Кравченка «Про стан безпритульності по Глухівському округу на 20.XII.1928 р.». На основі даного звіту робимо висновок, що державна система соціального захисту не могла своєчасно і адекватно реагувати на існуючі негативні соціальні прояви.

Головною формою допомоги безпритульним дітям на Глухівщині стало влаштування їх на повне державне утримання до дитячих будинків (інтернатів). Були створені приймальніки-розподільники, колектори, харчувальні пункти, ідальні, нічліжки, трудові колонії, комуни, гуртожитки. Крім того,

Безпритульність на Глухівщині у 20-х – 30-х роках ХХ століття

Безпритульні діти 20-х – 30-х років ХХ ст.

неповнолітніх безхатченків направляли на навчання, надавали їм матеріальну допомогу, консультували, призначали опіку, усиновлення, патронат (улаштування в сім'ї для дітей молодшого віку), підлітків працевлаштовували. Також був організований від'їзд на батьківщину безпритульних дітей, які прибули з Росії.

Незважаючи на вжиті заходи по боротьбі з безпритульністю на Глухівщині, кількість дітей, які підлягали розміщенню у спеціальних дитячих закладах, збільшувалась. Прогнози щодо можливого зростання даного дитячого контингенту були відірвані від реалій. Розміщення безпритульних у дитбудинках, без додаткових асигнувань з центру, породжувало дефіцит коштів. Дитячі будинки наркомату освіти у Глухові були переповнені. Через їх перевантаженість діти страждали від хвороб, недоїдання, були погано одягнені, часом розміщувалися у непристосованих приміщеннях. Недостатнє облаштування кабінетів, майстерень, незадовільне забезпечення безпритульних підручниками та навчальними посібниками спричиняло низький рівень якості засвоєння знань.

Практика виховання безпритульних на виробництві, яка, крім іншого, була спрямована на

формування у них більшовицького світогляду та комуністичного виховання, за браком дотацій з центру, також не мала успіху. Низька плата за виконану роботу змушувала підлітків тікати з глухівських заводів. Не вистачало коштів і на навчання безпритульних дітей, які знаходились на вихованні у селян. Крім того, перебуваючи у сільських родинах, діти не отримували ніякої кваліфікації.

Вивчаючи «Звіт інспектора відділу народної освіти Глухівського округу про стан безпритульності по округу на 20.XII.1928 р.», можна зробити висновок, що робота по боротьбі з безпритульністю на Глухівщині просувалася з великими труднощами, за окремими пунктами-напрямами була зовсім неефективною, інколи – взагалі безглуздою. Інспектор Кравченко, вказуючи на найбільш хвилюючі та нагальні проблеми соціальної політики того часу на Глухівщині, говорить про недоліки і негативні явища в системі захисту дитинства. Цезура 20-х – 30-х рр. ще не проникла в усі сфери життя суспільства, тому у звіті звучить критика і даються рекомендації щодо шляхів виходу зі складної ситуації по боротьбі з безпритульністю та бездоглядністю у нашому регіоні.

Новий рік у всі часи був і залишається найзагадковішим святом. Довірливі малюки, діловиті підлітки, серйозні дорослі, добрі бабульки рахують хвилини до його приходу, чекають від нього успіхів і щастя, обов'язково дотримуючись повір'я: «Як Новий рік зустрінеш, так його й проведеш».

Переглядаючи останній номер газети «Народна трибуна» за 1963 рік, погляд зупинився на кількох невеличких повідомленнях. Від того часу нас віддаляє 55 років, але в очікуванні і традиціях зустрічі Нового року мало що змінилося. Пропонуємо в цьому переконатися і нашим читачам.

ЛІСОВА КРАСУНЯ В МІСТІ

Стоїть вона в сквері міста, обвита гірляндами різнокольорових вогнів. Скільки на ній іграшок та різних прикрас! А навколо неї у веселому таночку кружляють улюблені герої дитячих казок: хитра Лисичка-сестричка розмовляє з Вовчиком-братиком, Зайчик-побігайчик гріє лапки, Дід Мороз і Снігуронька запрошують дітей на свято. Красива цього року ялинка, особливо ввечері, коли на ній спалахують сотні вогнів. Хороший новорічний подарунок дітям.

ДО СВЯТКОВОГО СТОЛУ

Чим порадують домашніх господарок нашого міста працівники громадського харчування? З таким запитанням наш кореспондент звернувся до старшого товарознавця Глухівського змішторгу В.П. Курусенка. Він повідомив наступне.

– Працівники громадського харчування подбали про те, щоб нашим жінкам полегшити приготування святкового новорічного столу. В магазині кулінарії, в їдальнях № 1 та № 3, в чайній № 2 31 грудня будуть відкриті виставки-продажі найрізноманітніших кулінарних виробів. На цих виставках буде великий асортимент напівфабрикатів (фарш,

Зустрічаючи Новий 1964-й рік

котлети, тісто) і готових виробів – торти, пироги, пирожне, вінегрет, жарена курятина, яловичина, домашня ковбаса та інше. Виставки будуть красиво, з художнім смаком, оформлені та допоможуть трудівникам вибрати собі необхідне до святкового столу.

ТОРГІВЛЯ ПОЖВАВИЛАСЬ

Напередодні Нового 1964 року в магазинах Глухівського змішторгу розгорнулася жвава торгівля промисловими і продовольчими товарами. Багато чоловічих костюмів, пальт, сорочок та інших речей продаються по зниженим цінам.

Приємні сюрпризи підготували працівники торгівлі нашій дівчоті. В універмазі та трьох спеціалізованих ларьках є великий вибір іграшок, ялинок та ялинкових прикрас.

Багато магазинів достроково виконали річний план товарообороту. Серед них магазини № 7 і № 4, а підприємства громадського харчування

– ресторан «Україна», їдальні № 1, № 2 ще 19 грудня завершили річний план.

СІМНАДЦЯТЬ ІМЕНИННИКІВ

Вихованці Глухівського дитячого будинку (наразі тут розташовується музей археології Національного заповідника «Глухів» – ред.) напередодні Нового року урочисто відзначили день народження своїх 17 друзів. До них у гості завітали шефи з м'ясокомбінату, педінституту, технікуму механізації та електрифікації сільського господарства, вчителі міської середньої школи № 2. Завуч дитбудинку Ю.О. Мурашковський звернувся до іменинників з вітальними словами. Шефи піднесли своїм юним друзям дарунки.

Від імені учнів-іменинників виступала дев'ятикласниця Валя Горленко. Вона щиро подякувала колективу дитбудинку, шефам за їх увагу до дітей. Іменинники пригостили всіх вихованців і гостей тортом.

Підготувала до друку Світлана Жукова

Газета «Соборний майдан»

Засновник — Національний заповідник «Глухів»
Свідоцтво про реєстрацію № СМ 390 від 06.02.2004 р.
Адреса редакції: м.Глухів Сумської обл., вул.Шевченка, 30, тел. 2-35-57, e-mail: dikz@ukr.net
Номер підготовлено до друку у науково-дослідному відділі заповідника
Верстка Віктора ІСАЄВА
Газета надрукована у АТ «Шосткинська міська друкарня»
м.Шостка, вул. Свободи, 69
Підписано до друку 22.12.2018 р.
Тираж — 500 примірників. Замовлення № 3395.
Редакція газети «Соборний майдан» запрошує до творчого співробітництва науковців, краєзнавців, любителів старовини

Електронна версія на сайті <http://nz-hlukhiv.com.ua/>

Редакційна колегія

Світлана ЖУКОВА
Юрій КОВАЛЕНКО
Ірина МОШИК
Олександр МІРОШНИЧЕНКО
Віктор ІСАЄВ

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО